

EKSAMENSOPPGAVE

JUS2111

Høst 2012

Dato: Tirsdag 11. desember 2012

Tid: Kl. 10:00 – 16:00

Oppgave I (anslagsvis 3 timer)

- (1) Redegjør for de generelle prinsippene for gjennomføring av folkerettslige forpliktelser i norsk rett.
- (2) Hvilke særlige hensyn og regler gjør seg gjeldende ved gjennomføring av EØS-rettslige forpliktelser i norsk rett, sammenlignet med annen folkerett? Hvordan er EØS-retten gjennomført i praksis, og hvilke rettslige utfordringer har det medført? (Konsekvenser av mangelfull gjennomføring skal ikke drøftes).

Oppgave II (anslagsvis 3 timer)

I november 2012 ble den norske statsministeren Marte Kirkerud og finansminister Lars Holm på kort varsel invitert til Brussel for å delta på et toppmøte i EU om den økonomiske krisen. Som et av EUs nærmeste samarbeidsland gjennom bl.a. EØS og Schengen, og med en sterk økonomi, ønsket EU drahjelp fra Norge i forbindelse med nye tiltak som skulle vedtas.

Bakgrunnen for møtet var at krisen i flere EU-land, særlig i eurosonen, var blitt så akutt at det var nødvendig med sterke virkemidler. Alvorligst var krisen i Hellas, som sto på randen av konkurs. Dette kunne få alvorlige følger både for den felles valutaen euro og for EUs indre marked mer generelt. I Hellas var dessuten offentlig sektor (herunder politi og forsvar) lammet av langvarig storstreik, som gjorde at landet ikke klarte å vokte sin egen sjøgrense, slik at det var stor og ukontrollert tilstrømming av asylsøkere.

Statsminister Kirkerud syntes det var stas at hun som første norske regjeringssjef ble invitert til å delta på et toppmøte i EU. Etter å ha konferert med finansminister Holm på flyet ned, kom hun til at det var i Norges nasjonale og strategiske interesse å bistå EU så langt som mulig både økonomisk og på andre måter. Dersom eurosamarbeidet i EU skulle svikte, var det overhengende fare for at den økonomiske krisen ville spre seg til Norge. Videre var det stor sannsynlighet for at den ukontrollerte innvandringen til Hellas ville spre seg videre gjennom Schengen-området, og føre til store problemer med ukontrollert innvandring også til Norge.

På toppmøtet i Brussel deltok den norske statsministeren i forhandlingene mellom EUs regjeringssjefer, som traff vedtak på tre områder. På alle tre ble det etter tilleggsforhandlinger avtalt at også Norge skulle bidra.

For det første forpliktet Norge seg til å bidra til en vedtatt utvidelse av EUs krisefond, med et eget norsk tilskudd. Stortinget hadde allerede i oktober 2012 bevilget ti milliarder kroner til et eventuelt norsk bidrag til å løse krisen i EU, og midlene var ennå ikke benyttet. Kirkerud og Holm fant at Norge nå kunne bidra med denne summen, og Norge forpliktet seg i avtalen til å innbetale den til fondet snarest mulig.

For det andre forpliktet Norge seg til å innføre en ny avgift på finansielle transaksjoner som EU vedtok. Inntektene fra avgiften skulle på vanlig måte tilfalle statskassen i hvert enkelt land, men ti prosent skulle gå inn i EUs krisefond. For å sikre et felles system etablerte EU et eget organ, European Tax Agency (ETA), med kompetanse blant annet til å fastsette avgiftsnivået med bindende virkning for medlemsstatene. I avtalen fikk Norge rett til å delta på alle møter i ETA (uten stemmerett), mot at man forpliktet seg til å følge dets vedtak.

For det tredje forpliktet Norge seg til å delta i den felles marineoperasjonen Poseidon som EU vedtok, og som fikk i oppdrag å patruljere den greske sjøgrensen og stanse båter med innvandrere. Den norske fregatten KNM Helge Ingstad var allerede i Middelhavet på øvelse, og det ble besluttet at den snarest skulle sette kurs for Hellas og slutte seg til den felles EU-flåten som var under mønstring i havnebyen Pireus. Avtalen innebar at den norske fregatten skulle seile under EU-flagg og operere under felles EU-kommando i de seks månedene operasjonen ble avtalt å skulle vare.

Forhandlingene om de norske bidragene var vanskelige og strakk seg gjennom natten. Da Kirkerud og Holm ble enige med sine kolleger fra EU-landene ut på morgenkvisten, undertegnet statsministeren avtalen på Norges vegne. Det hadde i løpet av natten ikke vært tid til å foreta konstitusjonelle vurderinger av avtalen, men statsministeren antok at dette var noe man eventuelt kunne ordne opp i når man kom hjem dersom det var behov for det.

Da statsministeren kom tilbake til Norge samme ettermiddag, anmodet hun straks Stortinget om å få gi en redegjørelse i plenum for saken. Dette ble gjennomført to dager senere. Under den påfølgende debatten fikk statsministeren mye (og sjelden) ros fra den borgerlige opposisjonen for å ha utvist handlekraft og for å ha ivare tatt norske interesser overfor EU. Representantene fra regjeringspartiene var også i hovedsak positive.

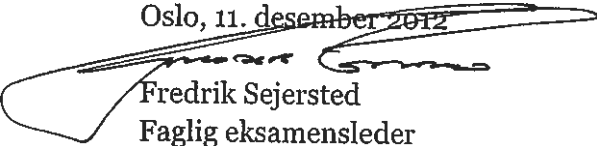
Den eneste kritikken kom fra den ene representanten for opposisjonspartiet Radikal Samling (RS), Peder Ås, som mente at statsministeren hadde brutt en rekke konstitusjonelle plikter da avtalen ble inngått. For det første hevdet Peder Ås at statsministeren ikke kunne forplikte Norge til noen av de tre bidragene uten først å innhente Stortingets samtykke, og at avtalen derfor ikke kunne være bindende for Norge. For det andre hevdet han at forpliktelsen til å følge vedtakene fra ETA i tillegg var en grunnlovsstridig overføring av suverenitet. For det tredje hevdet han at forpliktelsen til å stille den norske fregatten under EU-kommando var grunnlovsstridig.

Statsministeren bestred at Grunnloven var krenket. Det var ikke nødvendig å innhente Stortingets samtykke til avtalen, og debatten hadde vist at den uansett hadde bred tilslutning på tinget. Dersom samtykke mot formodning skulle være nødvendig, på ett eller flere av de tre punktene, måtte det kunne innhentes i ettertid. Forpliktelsen til å følge vedtak i ETA var videre så lite omfattende at dette uansett ikke kunne anses som noen suverenitetsavståelse. Hva gjaldt bidrag med norske marinefartøy til internasjonale operasjoner var det klart at Grunnloven ikke kunne forby dette.

Identifiser og drøft de statsrettslige spørsmål som oppgaven reiser. De tre elementene i avtalen bør drøftes hver for seg.

Begge oppgaver skal besvares. Beregnet tidsbruk er ca. 3 timer på oppgave I og ca. 3 timer på oppgave II.

Oslo, 11. desember 2012

Fredrik Sejersted

Faglig eksamensleder